

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישיית פרשת משפטים תשפ"ב לפ"ק

בעיר פאלם ספרינגס

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך ווען - גליון אלף רע"ה

שהקריבו אותה פעמיים בכל יום, פרס בשחרית ופרס בין הערבים. ועבור זה היה מיוחד מזבח הזהב בפנים רק לצורך הקטורת. וקראה הכתוב (שמות ל-א) מזבח מקטר קטורת וגו', לא תעלו עליו קטורת זרה ועולה ומנחה ונסך לא תסכו עליו. ורק פעם אחת בשנה ביום הכיפורים היה עליו מתן דמים של הפר ושעיר (וכן משאר פרים ושעירים הנשרפים). – ובכל יום הכיפורים ניתוסף עליו עוד מצוה יתירה, אשר שלשה מנים יתרים היו בה שמהם מכניס כהן גדול מלא חפניו לפני ולפנים, וכמו שנאמר (ויקרא טז-ב) ולקח מלא המחתה גחלי אש מעל המזבח מלפני ה', ומלא חפניו קטורת סמים דקה והביא מבית לפרוכת, ונתן את הקטורת על האש לפני ה', וכסה ענן הקטורת את הכפורת אשר על העדות. ויש להבין טעם ההוספה ביום הכיפורים יותר משאר ימות השנה, והשינוי שהיה בה, שהוציאו להכהן גדול 'מחתה' גדושה של קטורת מלשכת בית אבטינס, וחפן ממנה 'מלא חפניו', ונותן אותה לתוך 'הקף', כמו שמצינו בקרבנות הנשיאים 'כף' אחת וגו' מלאה קטורת (במדבר ז), ומכניסה אחר כך לפני ולפנים ב'מחתה' של גחלי אש, וכמבואר בגמרא (יומא מז).

ג להבין מה שאמר הכתוב לא תעלו עליו קטורת זרה, וברש"י שום קטורת של נדבה, כולן זרות לו חוץ מזו (מנחות נ) ע"כ. ולכאורה מאי שנא קטורת משאר הקרבנות שבמקדש, שאדם מנדב קרבן ומנחה ונסכים, חוץ מקטורת שאינה באה בנדבה. וביותר פליאה הלא מצינו בהנשיאים בחנוכת המשכן שהביאו כף מלאה קטורת, וברש"י (שם) לא מצינו קטורת ליחיד אלא זו בלבד, והוראת שעה היתה (מנחות שם). ולמה הותר להנשיאים מה שלא התיר הכתוב אחריהם. ועיין ברש"י (שיר ה-א) באתי לגני, בימי חנוכת הבית. אריתי מורי עם בשמי, נאמר על שם הקטורת

ויקח משה את הדם ויזרוק על העם, ויאמר הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם על כל הדברים האלה (כד-ח). ויש להבין ענין הזאת דם הקרבן על האדם, שלא מצינו כיוצא בזה במקום אחר. וברש"י שזה היה לצורך כניסה לברית, שנכנסו במילה וטבילה והזאת דמים, שאין הזאה בלא טבילה (יבמות מו, כריתות ט) ע"כ.

ויש לומר עוד, כי הנה הקרבת קרבנות הם אשה ריח ניחוח לה' (ויקרא א-ט). ואין הכוונה שהדורן הקטנה של איזה זהובים שמביא בקרבנו חביב לפניו לריח ניחוח. אך מבואר ברמב"ן (שם) שיש להאדם לחשוב כי חטא לאלקיו בגופו ובנפשו, וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה, שהקרבן הזה יהא דמו תחת דמו, נפש תחת נפש ע"ש. וכמו כן כאשר מביא קרבן נדבה, באמת היה מוכן למסור נפשו להקריב עצמו לקרבן ה', אלא שאינו רשאי, ומביא קרבן תמורת נפשו. וכמו שפירשו זאת תורת העולה הוא העולה על מוקדה (שם ו-ב), כי התורה של העולה היא, שיחשוב אשר 'הוא' העולה על המוקדה, שהוא בעצמו היה ראוי להיות העולה ע"כ. ועל כן לימד משה את העם בזריקת הדם עליהם, שחצי העבודה היא זריקת הדם על המזבח, אבל החצי השני של הזריקה היא על העם, להיות הוא עצמו העולה על מוקדה, ורק אז יעלו הקרבנות לריח ניחוח לה'.

*

אמנם יש לומר בזה עוד רמז, ומתחלה נבאר ענין הקטורת שהקטירו אבותינו בבית המקדש, ואנו מקיימים אותה בכל יום באמירתה, ונשלמה פרים שפתינו. – הן ידוע גדול חשיבות הקרבת הקטורת בבית ה',

וּנְרָאָה דאיתא בגמרא (תענית ה:) בימי רבי שמואל בר נחמני הוה כפנא ומותנא. אמרי היכי נעביד, ניבעי רחמי אתרתי, לא אפשר [לא בעינן רחמי אהדדי כדלקמן]. אלא ליבעי רחמי אמותנא, וכפנא ניסבול. אמר להו רבי שמואל בר נחמני ניבעי רחמי אכפנא [דליתבי שובעא, ומותנא ליבטל ממילא], דכי יהיב רחמנא שובעא לחיי הוא דיהיב [לחיים ולא למתים, דאינו מביא שובעא כדי להמית בני אדם, אלא כדי שיחיו], דכתיב (תהלים קמח-טז) פותח את ירך ומשביע לכל חי רצון [שובע נותן לבני אדם חיים] ע"כ. ואם כן יש שתי אופנים להתפלל לבטל מותנא, או שמתפלל על ביטול הגזר דין של מיתה, או שמתפלל על שובע ופרנסה בשפע, ותרתי אית ביה, שמבטל כפנא ומותנא יחד.

ובאמת יש עוד מעלה בתפלה זו על השובע בזמן מותנא, דכמה פעמים מדת הדין למעלה מתוחה, דהרי נגזר מותנא, ואין מיתה בלא חטא (שבת נה.), וכאשר מתפללים על החיים, שיתבטל הגזר דין, יש הרבה מקטריגים שלא תתקבל התפלה, ושערי חיים סגורים למעלה עבורו, על כן נכון יותר להתפלל על ענין אחר לגמרי, דיהיב רחמנא שובעא, וכאשר מתקבל תפלה זו, מתבטל ממילא מותנא, דשובעא לחיי הוא דיהיב.

וּנְרָאָה דלכן תיקנו בברכות שמונה עשרה, אחר ברכת רפאנו, מתפללים על ברכת שנה טובה, ברך עלינו ה' אלקינו את השנה הזאת ואת כל מיני תבואתה לטובה וכו'. והיינו כי כמה פעמים לא מתקבל התפלה על הרפואה, שכבר נגזרה גזירה על חיו, ויש קיטרוג רב עליו למעלה שלא ישנו את הגזירה, על כן מתפללים תיכף אחריו על שביעה של שנה טובה, שיתקבל בקשתו מפתח אחר, שיושפעו לו שובע, ושובעא לחיי הוא דיהיב, ומזה יושפע לו רפואה. ויש לומר דזה נרמז במאמרם (מגילה יז:) ומה ראו לומר ברכת השנים בתשיעית, אחר שאומרים רפואה בשמינית, אמר רבי אלכסנדר כנגד מפיקעי שערים ע"ש. והיינו שלפעמים שערי רפואה סגורים מלהתקבל תפלתו, ויפתחו לו שערי שובע, ולחיי הוא דיהיב.

וענין זה מרומז גם בפרשתנו, ועבדתם את ה' אלקיכם, וברך את לחמך ואת מימך, והסירותי מחלה מקרבך, לא תהיה משכלה ועקרה בארצך, את מספר ימך אמלא (כג-כה). ובגמרא (בכורות מד:) דרשו לא יהיה בך עקר ועקרה (דברים ז-ד), שלא תהא תפלתך עקורה לפני המקום ע"ש. ולענינינו הכוונה, ועבדתם את ה' אלקיכם, דקאי על התפלה, כמאמרם (תענית ב.) איזהו עבודה שבלב הוי אומר

שהקטירו קטורת יחיד הנשיאים על מזבח החיצון ונתקבלה, והוא דבר שאינו נוהג לדורות, ועל כן נאמר אכלתי יערי עם דבשי, יש דבש שהוא גדל בקנים וכו', ומוצצין הדבש ומשליכין העץ, ואני מרוב חיבה אכלתי יערי עם דבשי, אכלתי הקנה עם הדבש, את שאינו ראוי עם הראוי, קטורת נדבה, וכן שעירי חטאת שהקריבו הנשיאים, ואין חטאת קריבת נדבה, ואני קבלתים בו ביום ע"כ.

*

והנה בימינו אלה שחרב בית המקדש ובוטל התמיד והקטורת, אנו מקיימין ונשלמה פרים שפתינו, ושיח שפתותינו חשוב ומקובל ומרוצה לפניו. ובספרים הקדושים האריכו דבזמן שמגפה שולט יש להזהר ביתר לאמרם כראוי. ובוזה"ק (פ' ויקהל ריח:) האריך בשבחה. וכתב דבר זה גזירה היא העומדת לפני הקב"ה, שכל מי שמסתכל וקורא בכל יום מעשה הקטורת, ינצל מכל הדברים הרעים והכשפים שבעולם. מכל פגעים רעים, מהרהור רע ומדין רע וממיתה. ולא יהא ניזוק כל היום ההוא, כי אין הסטרא אחרא יכולה לשלוט עליו. ולכן צריך שתכוין בה. אמר רבי שמעון אילו היו בני אדם יודעים כמה חשובה מעשה הקטורת לפני ה', היו לוקחים כל מלה ומלה ממנה והיו מעלים אותה על ראשם להתעטר ככתר זהב. ומי שמכוין בה בכל יום יש לו חלק בעולם הזה ובעולם הבא, ותסתלק מיתה ממנו ומכל העולם, וניצל מכל הדינים הקשים שבעולם הזה, מדברים רעים ומדינה של גיהנם ע"ש. – וכעת אשר שולט מגפה קשה זה ימים רבים במדינתנו ובכל העולם, ביותר יש ליוזר לומר פרשת הקטורת בכוונה יתירה, שלשה פעמים ביום, קודם תפלת שחרית ואחריו, וקודם תפלת מנחה.

והענין הוא, דמצינו כן בתורה, כאשר החל הנגף אחר בליעת קרח כתיב (במדבר יז-יא) ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטורת, והולך מהרה אל העדה וכפר עליהם, כי יצא הקצף מלפני ה' החל הנגף וגו', ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה. הרי לנו עוצם כח הקטורת שעוצרת המגפה. וסוד זה נמסר לו למשה ממלאך המות עצמו בעת שעלה לקבל התורה, שכל מלאך נעשה לו אהב ומסר לו דבר שנאמר (תהלים סח-ט) עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם (שבת פט). ויש להבין במה כחו עצום לעצור המגפה.

*

דטוב לי תורת פיך מאלפי זהב (תהלים קיט-עב), אמנם לכאורה היה אפשר לו לקיים שניהם, ולכל הפחות פעם אחת היה יכול להקטיר ולהניח לאחר להטיב, קא משמע לן שבחו של אהרן שאפילו פעם אחת לא שינה מלהעלות את הנרות ולהקטיר קטורת תחתיה ע"כ.

אבל באמת לא הפסיד אהרן כלום, כי הדלקת הנרות משפיע אור תורה, כי נר מצוה ותורה אור (משלי ו-כג), וגם התורה מעשרת, כמו שנאמר (שם ג-טז) אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד. ואמרו (אבות ד-ט) המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר. ואהרן זכה גם לעשירות, כי אהרן נביא היה (רש"י שמות ד-י), ואין הקב"ה משרה שכינתו אלא על גבור ועשיר וכו' (נדרים לח.).

ובאמת יש לדון אי הקטורת במדבר היתה מעשרת, כי לא עסקו שם במסחר וכדומה, לעשות כלי לחול עליו הברכה של עשירות, חוץ אם נאמר שהיו עושין מסחר עם התגרי אומות העולם שבאו אליהם אל המדבר (יומא עה:).

ובזה יבואר הטעם שאין קטורת באה בנדבה, דאיתא בגמרא (יומא שם) דקטורת מעשרת דכתיב ישימו קטורה באפך, וכתיב בתריה ברך ה' חילו, ופריך עלה אי הכי עולה נמי הכתיב וכליל על מזבחך [בההוא קרא גופיה], אמר ליה הא שכיחא והא לא שכיחא [ומסתברא דכי כתיב עושר אדלא שכיחא, דאם לא כן נמצאו הכל עשירים] ע"כ. ומבואר מזה דאי אפשר שיהיה בעולם דבר שעל ידה יזכו כולם לעשירות, כי לא יחדל אביון מקרב הארץ כתיב (דברים טו-יא). וממילא אי אפשר שיוכל כל אחד לנדב קטורת נדבה, דאם כן כולם יהיו עשירים.

*

והנה מעלת הקטורת, חוץ ממה שנשפע על ידה עשירות וברכות עולם הזה, אמרו חז"ל בזהר חדש (שיר השירים סו) לית לך מלה בעלמא דאתבר ליה לסטרא אחרא בר קטורת ע"כ. ובזה פירש מרן הגה"ק מבעלזא זי"ע דלכן נקראת המזבח הפנימי שהקטירו עליה הקטורת בשם מזבח (שמות ל-א), אף על פי שלא זבחו עליה שום זבח, מכל מקום כיון שעל ידה נתבטלו כוחות הטומאה, שפיר יתכן עלה שם מזבח עכדה"ק.

ומבואר בפנים יפות (פ' אחרי ד"ה ויאמר) דמלת קטר"ת הוא גימטריא תש"ט, והשם קר"ע שט"ן הוא גימטריא

זו תפלה. ויתכן לפעמים שהאדם הוא חולה, ומדת הדין מתוחה עליו, שתפלתו עקורה ואינה מתקבלת לבטל הגזירה, אבל יש עצה לזה להתפלל על השובע, ולחיי הוא דיהיב. וקאמר 'ועבדתם את ה' אלקיכם', זו תפלה להתפלל 'וברך את לחמך ואת מימך', ועל ידי זה יהסירוני מחלה מקרבך', ואמר שוב 'לא תהיה משכלה ועקרה', שעל ידי זה לא תהא תפלתך עקורה, 'ומספר ימך אמלא'.

והנה איתא במשנה (יומא כו.) שבפיס השלישי היו מכריזים בעזרה, חדשים לקטורת [מי שלא זכה לקטורת מימיו] בואו והפיסו. תנא מעולם לא שנה אדם בה, מאי טעמא, אמר רבי חנינא מפני שמעשרת [לפיכך לא היו מניחין אותו לשנות]. ודרש לה מקרא דכתיב (דברים לג-) ישימו קטורה באפך, וכתיב בתריה ברך ה' חילו וכו' ע"כ. ואם כן שורשה של קטורת היא שעל ידה נשפע שפע של עשירות לעולם, והכהן המקטירו זוכה לעשירות בפרטיות. וכיון דשובעא לחיי הוא דיהיב, ממילא כחה עצומה לעצור המגפה, דעשירות הוא לחיי. וגם כאשר לא מתקבל התפלה על מותנא מגודל הקיטרוג, יש לעצור המגפה על ידי הקטורת שמשפיע שובע ועשירות, ולחיי הוא דיהיב.

*

והנה מצינו באהרן שנצטוה על מצות הדלקת המנורה במשכן, ואמר הכתוב (במדבר ח-א) ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה כאשר צוה ה' את משה. וברש"י להגיד שבחו של אהרן שלא שינה ע"כ. וכתוב ברמב"ן לומר שהוא היה המדליק אותן כל ימיו. ואף על פי שהמצוה כשרה בבניו, כמו שנאמר (שמות כז-כא) יערוך אותו אהרן ובניו, אבל היה הוא מזדרז במצוה הגדולה הזאת הרומזת לדבר עליון וסוד נשגב. ואולי נרמז לו זה מפסוק (ויקרא כד-א) מחוץ לפרוכת העדת יערוך אותו אהרן מערב עד בקר, כי בו בחר השם בימיו. ומפני זה אמר גם עתה דבר אל 'אהרן' בהעלותך, ולא אמר דבר אל 'אהרן ואל בניו' בהעלותכם ע"כ.

והוסיף עלה בתורת משה (שם מ:) כי הנה קטורת מעשרת, וכתיב (שמות לו-) בהטיבו את הנרות יקטירנה, אם כן המטיב הנרות לא היה יכול להקטיר, ואהרן שהטיב את הנרות לא היה מקטיר קטורת, ועבור חשיבות הדלקת המנורה וויתר אהרן על העשירות של הקרבת הקטורת, ואין זה חידוש כל כך, שהרי אמרו (שבת כג:) מאן דרגיל בנרות הוויין ליה בנים תלמידי חכמים, וניחא ליה טפי,

תשכ"ט, וחסר מספר כ', ולכך צריך להשים הקטורת בכ"ף, כדי שיצרך כ"ף לקטרת, ויעלה בגימטריא תשכ"ט כמספר קר"ע שט"ן ע"ש. ובחתם סופר (פ' פנחס קלג. ד"ה פנחס) כתב שפנחס תיקן קטורת זרה של נדב ואביהוא, ולכן פנחס במילואו כזה, פ"ה נו"ן חי"ת סמ"ך עולה תשכ"ט גימטריא קר"ע שט"ן שהוא השם של קטרת גימטריא תש"ט, וניתן בכ"ף אחת מלאה קטרת עולה תשכ"ט כמו קר"ע שט"ן ע"כ.

ויש להוסיף כי פינחס בתורה כתובה מלאה יו"ד, דהוא לרמוז בא דאיתא בתיקוני זוהר (דף סו.) דעל האדם נרשם שם שד"י, וכאשר פוגם וחוטא שריא עליה שם שט"ן ע"ש. ואם כן כאשר זוכין לקרוע את השטן, אז אות ש' נשאר במקומו, ומשנה אותיות ט"ן לאותיות ד"י, וזה מרומז באות יו"ד שניתוסף בפינחס, שעולה קר"ע שט"ן, עם אות יו"ד לרמוז על שינוי אותיות יו"ד, שמתהפך שט"ן לשד"י.

ולכן הוסיפו בהקטרת קטורת ביום הכיפורים, כי ביום הזה נחלש כחו של השטן, כדאיתא בגמרא (יומא כ.) השט"ן בגימטריא תלת מאה ושיתין וארבעה הוי, תלת מאה ושיתין וארבעה יומי אית ליה רשותא לאסטוני, ביומא דכיפורי לית ליה רשותא לאסטוני ע"כ. וכיון שעבודת הקטורת היא קר"ע שט"ן, על כן ביומא דכיפורי מקטירים קטורת ביתר שאת לקרוע כחו, וכדאיתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק מו) שמתהפך השטן ביום הכיפורים להיות סניגור לבני ישראל (הובא ברמב"ן ויקרא טז-ח).

ונראה דלכן עבודת היום, שהביאו לו לכהן גדול מחת"ה של קטורת, וחפן ממנה מלא חפניו, והכניסו לפני ולפנים עם מחתה של גחלי אש. כי תיבות מחת"ה ושני פעמים חפ"ן (נגד מלא חפניו), עולה בגימטריא תשכ"ט כמספר קר"ע שט"ן, וזהו עבודת היום ביום הכיפורים. וחפן הקטורת בחפניו שבידו, לשנות שם שט"ן לשם שד"י, שהחילוף היא באותיות יו"ד.

ומעתה יש לומר דלכן אין קטורת באה בנדבת יחיד, דאיתא בגמרא (סוכה לח.) דרב אחא בר יעקב ממטי ליה (ללולב) ומייתי ליה [מוליך ומביא], אמר דין גירא בעיניה דסטנא [הרי זה לחץ בעיניו של שטן, שרואה בעיניו שאין בו כח לנתק מעלינו עול מצות]. ולא מלתא היא [אין

נכון לומר כן], משום דאתי לאיגרוויי ביה [שיתגרה בו שטן שהוא יצר הרע וישיאנו לתעות מעל קונו וימסור עצמו על הדבר] ע"כ. ומעתה כיון דקטורת באה לקרוע השטן, אין מן הראוי שיחיד או רבים יעשו כן, דיש לחוש דאתי לאגרוויי ביה, ורק בקטורת של חובה, דמצווה כן ממצות התורה, אז שומר מצוה לא ידע דבר רע.

*

אך לפי זה יש להבין כיון דכחה של קטורת גדולה כל כך, להעביר כח הסטרא אחרא ולקרוע השטן, איך לא הזדוה אהרן על כל פנים פעם אחת להקטיר הקטורת, ולזכות לגודל סגולתה להחליש את השטן, ויותר פעם אחת על הדלקת המנורה כדי להקטיר הקטורת. ויש לומר על פי מה שכתוב בבני יששכר (שבת ב-ג) דידוע (זוה"ק ח"א עד:): דהמרכבה הטמאה של הסטרא אחרא הם דכר ונוקבא שבקליפה, לילי"ת וסמא"ל ידוע מספרן תרי"א, והנה תורה בגימטריא תרי"א בקדושה מבטלת אותם. ושמעתי מאת פה קדוש מהרב מהר"ם סופר (מפשוטאראסק) זצוק"ל רמז המשנה (שבת קכח): כופין את הס"ל לפני האפרוחים, ס"ל ראשי תיבות דכר ונוקבא שבקליפה (ס"מאל לילי"ת), כופין אותן לפני האפרוחים היינו העוסקים בתורה (תיקוני זוהר א:) ע"ש. ואם כן אהרן שהדליק המנורה, וזכה לתורה אור על ידה, כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו (מלאכי ב-ז), היה קורע השט"ן בכח תורתו, ולא היה נצרך לבטל מהדלקת המנורה עבור הקרבת הקטורת.

ובזה נחזור לענינינו, שבמתן תורה העלו עולות ושלמים, ויקח משה את הדם ויזרוק על העם, להורות להם כי בכח התורה יכולים לשנות שמות הסטרא אחרא לשמות של קדושה, ולקרוע השט"ן ולהפוך אותו לשם שד"י, ולחסר מספר מ"ה משט"ן לשנותו לשם שד"י, וזהו ענין זריקת הד"ם (עולה עם הכולל מ"ה), ויקח משה את הדם ויזרוק על העם, ויאמר הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם על כל הדברים האלה, שבכח עסק התורה שקרא הספר הברית באזניהם, יכולים להעביר כח השט"ן ולשנותו לשם של קדושה שד"י, כי על ידי החטא שורה על האדם שם שט"ן, ובתיקון החטא שורה עליו שם שד"י, ומסירין וזורקין מהעם מספר הד"ם שיש בשם שט"ן יותר משם שד"י.

הגליון הזה נתנדב על ידי

מוה"ר ר' מנשה יצחק פריינד הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו החתן משה ני"ו למז"ט	מוה"ר ר' אשר זעליג נאה הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למול טוב	מוה"ר ר' לייב ראזענבערג הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסיו בנו החתן פנחס ני"ו למז"ט	מוה"ר ר' מנשה יצחק פריינד הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו החתן משה ני"ו למז"ט
מוה"ר ר' יודל זינגער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסיו בתו למול טוב	מוה"ר ר' אליעזר דוד האפפמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למול טוב	מוה"ר ר' יוסף לינק הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסיו בנו למול טוב	מוה"ר ר' יודל זינגער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסיו בתו למול טוב